

Глосар

Врсте акција

Терминологија везана за акционарска друштва и акције од значаја је за разумевање текућих процеса у земљи (приватизација, ситрана улагања, развијање предузетништва и др.). Код нас су у употреби (законски) појмови и термини који у основи одговарају ономе што је познато у уредном праву. Тако се терминологија у вези са акцијама може објаснити преко поделе акција на врсте (која се врши по различитим критеријумима).

По врсти улога (на основу кога се акције стичу), разликују се: акције за улог у новцу, те акције за улог у стварима или правима (улог у напури).

Према начину одређивања имаоца акције се деле на акције на име (енгл.: *shares on the name*) и акције на доносиоца (енгл.: *bearer shares*).

Подела акција по начину уплате познаје привремене акције (издају се тако што се уплата улога врши у ратама и на њима се то евидентира) и сталне акције (када се изврши уплата целокупног уписаног улога, привремене акције се повлаче и издају сталне).

По критеријуму да ли се могу преносити или не, акције се деле на пржишне (екстерне) и интерне акције.

Према правима која су у њима садржана, акције могу бити редовне или обичне (енгл.: *ordinary shares*) и приоритетне (повлашћене) акције. Подела укључује и акције са правом гласа (енгл. *voting shares*) и акције без права гласа (енгл.: *non-voting shares*). Обичне акције су, по правилу, акције са правом гласа, а приоритетне су без права гласа. Редовна акција даје право на управљање, учешће у добити и подели остатка ликвидационе масе сразмерно својој номиналној вредности. Приоритетна акција је акција која имаоцу даје одређена повлашћења у односу на имаоце редовних акција (у односу на дивиденду, у односу на наплату из остатка ликвидационе масе).

Приоритетне акције могу бити кумулативне (дају право на наплату кумулиране неплаћене дивиденде пре ималаца обичних акција) и партиципационе акције

(дају право на одређени фиксни проценат дивиденде, пре исплате дивиденде осталим акционарима).

По овом критеријуму поделе према правима која пружају, разликују се и *уживничке акције* (које наш пропис изричито не помиње).

Златну акцију (енгл.: *golden share*, франц.: *l'action spécifique*) развило је савремено акционарско право у вези са приватизацијом друштава у државној својини (држава, и када остане мањински акционар, може спречити одеђене акције већинских акционара - на пример секундарну продају одређеним лицима).

Гаранцијске акције су акције које представљају акције управе акционарског друштва (не могу се преносити у за време чланства у управи друштва). Издавање односно стицање ових акција могуће је и по нашем праву.

Откупљиве акције су онда када се издају са могућношћу да их акционарско друштво откупи (под условима и у случајевима прописаним за стицање *социјалних акција*). Повлачење (откуп) акција може бити предвиђен као обавеза једне или обе стране или пак са опцијом права на страни акционара и обавезом друштва (тзв. *put option*) и обавезом на страни акционара ако га емитент позове на продају (*call option*).